

maioribus, ideo **A**postolus **O**nesiphori bonum generale ostendit, ne uideretur forte personæ se commendasse, dum **A**postolo ministravit, cum constaret illum magna nimum omnibus fuisse.

II. CAP. V. II.

Tergo fili mi, cōfortare in gratia quæ est in **C**hristo **I**esu, & quæ audisti à me per multos testes, hæc cōmenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.) **C**onstantem hunc & robustū esse præcipit in docendo gratiā dei, quæ data est in **C**hristo **I**esu, & non solum in gratia, sed etiā in mysteriis quæ sunt de **C**hristo, arcana fidelibus ac dignis tradi uult, q̄ alios possint docere, non passim uulgaribus ac negligentibus. **M**agna enim cura eligendus est doctor. ¶ **L**abora ut bonus miles **C**hristi **I**esu. **N**emo enim militās deo, obligat se negocijs secularibus, ut placeat ei, cui se, pbauit.) **M**anifestum est quod dicit, quia nemo potest duobus dominis seruire. **N**egocia enim secularia auariciæ seruiant ne cesse est, & nisi mentiti fuerint, transigi se non possunt. **E**st ergo sed leue peccatum. **E**cclēsticus autem idcirco deo se probat, ut huic deuotus, officium impleat quod spopondit, in dei rebus sollicitus, à seculari negotio alienus. **N**on enim conuenit unum duplicem professionem habere. ¶ **E**t nisi certet quis, non coronatur, nisi legitime certauerit.) **D**ei militem tam exercitatū uult esse in dei operib⁹ uel officio deputato, ut possit ad gloriæ meritum peruenire, tota mente uigilante diuinis obsequijs præsentia spernentem, cælestia diligentem. **A**d hoc enim se probauit, ut hic laborans remuneretur in cælis. ¶ **L**aborantem agricolam oportet primū de fructibus percipere. **I**ntellige quæ dico, dabit em̄ tibi dominus in omnibus intellectum.) **T**antē abstinentiæ sanctus fuit **T**imotheus, ut etiā à licitis se temperaret. **H**oc enim uult intelligi, quia à participatione gazophilacijs se abstinebat, cū hoc dñs decreuerit, ut q̄ **E**uāgelij annūciāt, de euāgelio uiuant. **I**deo **A**postolus prius hunc sumere præcipit qui

Mat. 6

qui primus est, & sic cæteris distribuere. ¶ Memor esto Christū Iesum resurrexisse à mortuis ex semine David secundum Euangeliū meum, in quo laboro usq; ad uin- cula quasi latro, sed uerbū dei non est alligatum.) Quo- niam multi futuri erāt filij diaboli, qui dei filium incar- natum negarent, idcirco hoc memorat, quoniam fallaci- ter sub nomine apostolorū hoc asseuerare nitūtur. Sub- iecit secundum Euangelium meum, ut excluderet mala- mentis falsa colloquia. Nec enim plus hæreticis creden- dum est de apostolis, q̄ his ipsis de prædicatione sua tes- tantibus, quam prædicationē cum labore se agere que- ritur. Pressuris em̄ tribulabatur & carceribus, eo quod- tam Iudæos q̄ gētiles offenderet, sicut illis uidebatur in- credibilia prædicādo. Iratos enim habebat Iudæos pro- pter legem, quam cessare docebat. Gentiles autem inimī- cos faciebat, quia unum deum prædicabat in Christo. Vnde quasi latronem hunc tractabant alligantes, clau- dentes si possit tacere, nescientes quia uerbum dei alli- gare non poterant. Deniq; sæpe clausus, non dispēdium fecit, sed lucrum. Neq; enim defuit cui prædicaret in car- cere, ut quos libete inuitare ad fidem non possit in uin- culis positus, pasceret dei uerbo. ¶ Ideo omnia suffero propter electos, ut & ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo Iesu cum gloria cælesti.) Vt prædicationē sua saluaret homines prædestinatos ad uitam, exitus erat subiectus, sciens profectum se habiturum quesitæ salutis illorum. ¶ Si enim commortui sumus, & conuiuemus: si sustinemus, & conregnabimus.) Sic posse ad immorta- litatem & gloriam Christi peruenire significat, si in for- ma baptismatis manserimus, ubi omnia delicta moriun- tur, innouati omnia uitia uetera & crimina fugiamus, ut autoris secuti uestigia, peccatis mortui uideamur. Si uero additum fuerit ad causam, ut & tribulatio- nes ac pressuras non ægre pro nomine domini patia- mur, sustinentes hæc, simul cum illo regnabimus. Di- gnū est enim, ut qui pro illo oprobria patitur & exi- tia, in regno eius gloriosus appareat. ¶ Si negamus &

Ille

ille negabit nos.) Verum est, quia si minime confessi illum fuerimus coram hominibus, tunc dicit & ipse nobis in illa necessitate futuri iudicii: **Nescio uos.** Hæc est punitionis significatio. ¶ **Si non credimus, ille fidelis permanet, negare semetipsum non potest.** Nemo potest domino auferre quod habet. Quis enim illo fortior est, per quem omnia extiterunt? Nec addi potest perfectio, quia non illi aliquid præstat, qui credit in illum, quomodo nihil auferet ei qui non credit in illum. Quicquid ergo agitur, ad profectum nostrum pertinet, ne in ignorantia maneamus. Nec enim à nobis firmatur, cum ipse ex se & apud se firmus sit. ¶ **Hæc admone contestans coram domino, noli uerbis pugnare. Ad nihil enim utile est nisi ad subuersionem audientium.** Contentiones uitandas monet præcepta autem danda sub dei timore & terrore, quia contentio potest adhuc minus stabilitis generare scrupulum. Solent enim in cōtentione talia opponi eliminato maleuolentiæ ferro, ut moueant animos incipientium fratrum. ¶ **Solicite cura temetipsum, ut probabilem exhibeas deo operarium, non impudoratum, recte tractantem uerbum ueritatis.** Quoniam sunt aliqui qui dicant contentionem audientibus prodesse, Apostolus autem sciens magis obesse, hoc mandat ut unusquisque hoc curet, ut spreta altercatione, semetipsum probabilem faciat, & impudoratos appellans eos qui contentionibus nituntur. Necesse est enim ut contentio extorqueat aliquid, imò multa que dicantur contra conscientiam, ut intus in animo perdat, foris uictor abscedat. Nemo enim patitur se uinci, licet sciat uera quæ audet. Recte autem tractat & bona conscientia, qui uolentibus loquitur & pacificis. Collatio ergo inter dei seruos esse debet, non altercatio. ¶ **Profanas autem uocum nouitates deuita, plurimum enim proficiunt ad inanitatem: sermo enim eorum sicut cancer serpit.** Hoc enim adhuc prosequitur, ut contentiones uitentur. Nec enim congruit unius fidei uiros habere contentionem, sed in tractatu patientur se inuicem, & consentiant bonis dictis. Si quid autem improbable uidetur cum

pace

pace dissimuletur. Aduersarij enim & dissidentes solent se inuicē prouocare, ex quibus unus catholicus est, & alter prophanus. **N**ic ergo catholicus, cui **A**postolus mandat ut spernat, & declinet à fabulis inanibus, quietus debet esse, ut semper de cōscientia uerba emittat, nec patiatur se coram impia uerba de promi. **D**ant em̄ quibusdā occasionem, ut in peius proficiant. **N**on enim desunt qui audientes prophana, concipiāt cogitatum malū, ideoq; obest contētio. ¶ **Ex** quibus est **Hymenæus** & **Phyletus**, qui decrauerunt à ueritate, dicentes resurrectionem iā factam esse, & fidem quorundam subuerterunt. **N**ūc ipsorum, quorū causa uitandas contentiones monet, pdit nomina, quos & prophanos & impios designauit, errantes à ueritate. **H**oc em̄ negabāt qd palām est **C**hristianorum, ut credāt se in futurum à mortuis resurgere. **N**ī aut̄ sicut ex alia scriptura docemur, in filijs fieri resurrectionem dicebāt, quibus non deerat qui assensum præstaret peruersum contra fidem, quam in primordio fuerat consecutus. ¶ **Firmum tamen fundamentū dei** stat, **habens hoc signaculum**. **C**ognouit enim dominus quæ sunt eius, & discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. **Fundamentum dei** fides est, quæ continet quæ promisit deus, quæ fides non poterit infringi perfidorum & hereticorum commentis. **Q**uamuis enim hi negent futura quæ credimus, deus tamen dabit quæ credimus daturum illum, teste promissione eius. **S**ignaculum itaq; promissionis dei fides nostra est, quæ firmat dei uerba. **I**n die iudicij cognoscat deus qui habent signū eius, dissentientes à perfidorum & hereticorum iniquitate, quæ dei promissionem infirmare se putat. **N**ihil em̄ tam iniquum q̄ dei fidei contraire. **S**ic & **Dathan** & **Abiron** & **Chore** dictum est à **Moyse**, cum contra dei præceptum offerre sacrificia præsumerēt, **C**ognouit itaq; dñs quæ sunt eius. **Q**uo dicto ostendit, quæ pernitias maneret eos qui dei uerba inuerterent. ¶ **I**n magna aut̄ domo non solum sunt uasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædā in honorem, quædā aut̄ in contumeliā.

Nn **Hoc**

Hoc dicto significauit in ecclesia diuersos esse homines. Quosdam bonos & summos uiros, quos in auro intelligi uult, Quosdā bonos tantū, quos in argento designat, Alios uero non bonos, quos uasa lignea & fictilia appellat, qđ nulli ambiguū puto. Nā in Corinthiorū hoc ecclesia probat frequens sermo obiurgātis apostoli: Nūc autē in ecclesia nostra palām est, & in templo Hierosolymis, in quo typus erat ecclesiæ manifestis lectionibus approbat. Erant em̄ ibi Saducæi ex quorū radice erant Hymenæus & Phyletus. De quorū praua sententia cū apostolus esset locutus, statim hoc subiecit, ut nō esset mirabile in ecclesia uideri homines dissentientes. Nā & in Corinth. ecclesia de qua dixi, quidā erant q̄ dissentientes resurrectionem negabant. Insanus tñ Nouatianus ut errori suo blādiat, aliter hoc intelligendū tradit, ut domus magna totus mundus significari credat, quia habet hominū diuersitatem, cum constet apostolū exemplo usum domus diuitis & opulentis, quæ quāuis copiosa sit, habet tamen uasa lignea & fictilia. Hoc modo & ecclesia quanq̄ sancta dicatur, habet tamē & uitiosos & praua sentientes, sicut superius memorauī. Quos contumelia dignos ostendit: non tamen perituros sed purgādos per ignem, quia domui ex aliqua parte necessaria sunt. Nouatianus autē elatus superbia ut ecclesiæ suæ ueritatem & sanctitatem generalem defenderet, hoc modo intelligendum decreuit, quasi ecclesia penes ipsū fit & cunctos habeat purificatos propter illas causas quibus nos innocentes accusat. Sed quid opus erat hoc loco de mundo aliquid dicere, aut ut quid affirmaret mundum domū magnam significans, nam dicit dominus apostolis: Non estis de mundo: ego autē elegi uos. Quomodo igitur intra mundum concludendi sunt, qui negantur de mūdo esse? Et idem apostolus: Quō, inquit, mihi de his qui foris sunt iudicare? Nam in una domo omnes sub uno sunt nomine. Vno em̄ domini sui nomine censentur omnes, Mundus autem dī uerse professionis continet homines, ita ut dispares profiteantur se habere deos & dominos. Non ergo domum magnam

Ioan. 15

1. Corint. 5

magnam mundum dixit, sed ecclesiam in qua omnes sub-
unius domini sunt nomine. ¶ Si quis ergo purgauerit
femetipsum, ab istis erit uas in honorem sanctificatum
utile domino ad omne opus bonum præparatum.) Nūc
alia hæresis fraude sua conuincitur, quæ asserit animas
quasdam natura esse malas, quæ ad bonum cogi non pos-
sint, cum hic dicat posse malos immutari in bonum, &
fordidos purificari. Poterant enim Hymenæus & Phyle-
tus mudare sensum suum si uoluissent ut fierent uas san-
ctificatum præparatum in honorem. ¶ Iuuenilia autem
desideria fuge.) Iuuenilia desideria aduersa sunt. Sunt
enim uoluptates mundanæ quæ omnibus illecebris mā-
cipatæ sunt, ac per hoc à dei seruo fugiendæ sunt. ¶ Se-
ctare uero iusticiam, fidem, charitatem, pacem cum his
qui inuocant dominum de puro corde.) Hæc sectanda
iubet, quæ iuuenili ætati deuita uidentur & aspera. Qui
enim iusticiam elegit, ei nihil facit contrarium, Et qui fi-
dem diligit, seruat mandata. Qui autem charitatem se-
quitur omnibus humilis est. Pacis uero custos, nullum
laceffit ad iurgium. ¶ Stultas autem & ineruditas que-
stiones deuita, sciens quia generant lites.) Insensatæ
quæstiones partim infidelium partim hæreticorū sunt,
Aliorum ex parte infidelium, quæ modestos homines
cogunt ad litem. Immutantur enim nimia contradic-
tione impietatis eorum, & irati dicunt aliquid contra
præpositum suum, Nam solent quidam hæreticorum pa-
tientiam fingere quamuis à catholico non possint audi-
re aliquid asperum, ut commēdent praua sua colloquia,
ideo dissimulandum ab his est. ¶ Seruum autem do-
mini non oportet litigare sed mitem esse ad omnes, do-
cibilem, patientem, modestum, corrigentem eos qui di-
uersa sentiunt, ne quando det illis deus pœniten-
tiam ad agnitionem ueritatis, & respiciant à diaboli la-
queis capti ab eo ad ipsius uolūtatē.) Hæc nulla indigent
interpretatione, sunt em̄ manifesta, quātū tñ profit mo-
destia declarauit Si em̄ hoc in quibusdā hereticis placitū ē